

Reactie Nuffic op conceptvoorstel 'Wet taal en toegankelijkheid HO en MBO'
28 januari 2019

Als 'Huis van Internationalisering' is Nuffic de Nederlandse onderwijsbrede organisatie voor internationalisering in het onderwijs, als middel om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen. Voor het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is Nuffic uitvoerder van diverse programma's en werkt mee aan de uitvoering van de beleidsvisie 'Internationalisering in evenwicht'. Nuffic stelt voorts als kenniscentrum expertise en informatie beschikbaar met betrekking tot internationalisering. Daarom reageren wij op het wetsvoorstel in deze internetconsultatie.

Een *international classroom* in het hoger onderwijs draagt bij aan een ambitieus studieklimaat en betere interculturele en taalvaardigheden. Onze internationale oriëntatie maakt deel uit van onze nationale identiteit. Ook onze hoger onderwijsinstellingen en mbo-scholen richten succesvol de blik naar buiten. Mede daardoor floreert ons onderwijs en onderzoek over de hele linie. Maar bepaalde aspecten van internationalisering in het hoger onderwijs liggen ook onder vuur. Dat komt onder meer omdat het debat zich primair richt op het aanbieden van Engelstalig onderwijs en de neveneffecten van inkomende mobiliteit, zoals de problematiek rondom studentenhuysvesting. Ook Nuffic heeft oog voor de hiermee samenhangende problematiek. Internationalisering van ons onderwijs is geen doel op zich, maar een manier om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en moet in goede banen geleid worden. De kwaliteit van het onderwijs moet voorop staan, net als het waarborgen van de toegankelijkheid.

Taalbeleid

In dit wetsvoorstel worden maatregelen voorgesteld waarmee hoger onderwijsinstellingen vorm kunnen geven aan een duurzaam en specifiek taalbeleid in het hoger onderwijs. Dit is in lijn met het rapport 'Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs' van de Onderwijsinspectie. Daarin worden verschillende handvatten aangereikt waarmee de instellingen hun taalbeleid nadrukkelijker kunnen vormgeven, ook bij het vervallen van de wettelijk verplichte taalgedragscode. Nuffic onderstreept het belang van een duidelijk taalbeleid bij alle instellingen en pleit voor kwalitatief goede Engelstalige opleidingen in het Nederlands hoger onderwijs, ongeacht het aantal hiervan. De studieprogramma's die de Nederlandse hoger onderwijsinstellingen in de Engelse (en soms Duitse) taal aanbieden komen terecht in *Studyfinder*. Bij het taalbeleid hoort ook aandacht voor de taalvaardigheid, zowel bij studenten als docenten. Onafhankelijk van de keuze van welke - combinatie van - talen in een studieprogramma worden gebruikt, is aandacht voor taalvaardigheid (Engels en Nederlands) van zowel docenten als studenten een wezenlijke voorwaarde voor het aanbieden van goed onderwijs. Ook moet er aandacht zijn voor de taalbeheersing van medewerkers die internationale studenten begeleiden tijdens hun studieverblijf hier.

Nuffic

Kortenaerkade 11
2518 AX Den Haag

Postadres

Postbus 29777
2502 LT Den Haag

Contact

T +31 (0)70 42 60 256
F +31 (0)70 42 60 399

rvanderploeg@nuffic.nl

www.nuffic.nl

Internationale studenten zouden gebruik moeten maken van de taalcursussen Nederlands die de instellingen aanbieden. Vaak zijn deze kosteloos of wordt een kleine vergoeding gevraagd. Ook als internationale studenten hier een kortdurend studieverblijf hebben, geeft het meerwaarde. Het helpt om meer aansluiting te vinden binnen én buiten de hoger onderwijsinstelling, in de lokale samenleving. Bovendien kan enige taalbeheersing goed van pas komen bij degenen die hier na afstuderen blijven om een baan te vinden. Met het oog op binding van deze groep, en voortvloeiend uit het actieprogramma *Make it in the Netherlands 2013-2016*, kunnen instellingen overwegen hun bestaande aanbod open te stellen voor alumni, bijvoorbeeld voor internationale niet-EER-studenten die gebruik maken van de verblijfsvergunning 'Zoekjaar hoogopgeleiden'. Deze informatie verstrekt Nuffic onder andere via *Study in Holland* en *Career in Holland*.

Daarnaast worden in dit wetsvoorstel voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) de mogelijkheden vergroot om tweetalig onderwijs aan te bieden. Het mbo leidt vaak op voor de regionale arbeidsmarkt, maar ook deze arbeidsmarkt is internationaal georiënteerd. Goede beheersing van een vreemde taal (Engels, maar ook Duits) wordt steeds belangrijker.

In 2016 heeft Nuffic samen met de mbo-scholen het netwerk tweetalig mbo opgezet. Dit netwerk is gericht op kennisdeling en kwaliteitsborging. Het kwaliteitstraject moet door middel van certificering zorgen voor goede kwaliteit van het tweetalig onderwijs. De ambitie van het netwerk is dat elke mbo-student kan kiezen voor een tweetalige opleiding op redelijke reisafstand.

In dit wetsvoorstel wordt expliciet genoemd dat een beroepsopleiding volledig in een andere taal verzorgen op dit moment onmogelijk is. Nederland wil een aantrekkelijk vestigingsklimaat hebben; dat betekent dat er ook mbo-aanbod moet zijn voor kinderen van expats. Daarnaast is er in verschillende sectoren een groot tekort aan mbo-personeel. Beide redenen pleiten juist voor het mogelijk maken van anderstalig onderwijs. Vanuit de scholen wordt al geruime tijd gepleit voor een zogenaamde 'omkeerregeling', waarbij voor anderstalige studenten het niveau van Nederlands iets lager mag zijn, als dat gecompenseerd wordt door een hoger niveau Engels of Duits. We zijn positief te horen dat het ministerie van OCW in dit wetsvoorstel een voetnoot zal toevoegen met betrekking tot deze omkeerregeling.

Tot slot zijn er lessen te leren uit andere onderwijssectoren, zoals het voortgezet onderwijs. Daarom voert Nuffic op verzoek van het ministerie van OCW een verkenning uit naar de vraag welke lessen er voor het hoger onderwijs te trekken zijn uit de ervaring die er in het voortgezet onderwijs is opgedaan met het aanbieden van tweetalig onderwijs. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de didactiek in een Engelstalige omgeving, en de positie van het Nederlands. Nuffic verwacht voor de zomer de resultaten te kunnen opleveren.

Toegankelijkheid, capaciteitsbeperking, instellingscollegegeld hoger onderwijs

Hoger onderwijsinstellingen hebben behoefte aan wettelijke instrumenten waarmee zij de instroom van internationale studenten beter kunnen regelen. Op deze manier kunnen zij de kwaliteit van het onderwijs blijven garanderen evenals de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten. Om te voorzien in deze behoefte, wordt in dit wetsvoorstel de numerus fixus aangedragen net als het weglaten van een maximering van het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten. De grootste instroom van internationale studenten is in het wetenschappelijk onderwijs. Als we dit uitsplitsen, is de meerderheid van deze groep afkomstig uit de EER. Ditzelfde geldt voor de instroom in het hbo. Eén van de voorgestelde beleidsmaatregelen om capaciteitsproblemen op te lossen is om geen maximering op het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten in te stellen. Belangrijke kwalificerende factor in deze kwestie is dat ongeveer 25% van de internationale studenten in Nederland van buiten de EER komt én dat het instellingscollegegeld vaak al (minstens) kostendekkend is. Dit kan tot gevolg hebben dat de beleidsmaatregel waarschijnlijk een beperkt effect heeft omdat deze maar impact heeft op 25% van de internationale studenten en hierdoor de krapte mogelijk niet oplost. Ook is het zo dat de verdeling niet-EER/EER-studenten in Nederland onregelmatig is: bijvoorbeeld voor de Technische Universiteit Delft kan deze regeling een heel ander effect hebben dan voor hogeschool Fontys.

Verder is het de vraag hoeveel effect deze maatregel precies gaat hebben. Landen als het Verenigd Koninkrijk, Nieuw-Zeeland, Canada, Denemarken, Zweden en Finland hebben vergelijkbare ontwikkelingen doorgemaakt. Ondanks het differentiëren in tarieven en het mogen verhogen van tarieven voor niet-EER-studenten, zien we dat deze landen aantrekkelijke studiebestemmingen blijven voor internationale studenten. Het is niet ondenkbaar dat ook Nederland, met haar hoge kwaliteit van onderwijs en hoge standaard van leven, weinig tot niet zal verliezen in aantrekkingskracht, ondanks het hanteren van een hoger instellingstarief.

Wij adviseren om nader onderzoek te doen naar de effectiviteit van de voorgestelde beleidsmaatregel en daarbij te kijken naar landen als Zweden, Denemarken en Finland omdat daar sinds enkele jaren ook onderscheid wordt gemaakt tussen het wettelijk tarief en instellingstarief.

Ook wordt voorgesteld om met behulp van een numerus fixus op de Engelstalige tracks capaciteitsproblemen op te lossen. Dit kan een effectief instrument zijn met het oog op het waarborgen van toegankelijkheid en kwaliteit. Echter, het kan ook andere neveneffecten met zich meebrengen. Zo gaat de voorgestelde maatregel voorbij aan de didactische meerwaarde van een Engelstalige track en *Internationalisation at Home*. Daarnaast sluit een numerus fixus met name eerste generatiestudenten, studenten met een functiebeperking en studenten met een migratieachtergrond uit. Dat zijn precies de groepen die ook al minder gebruik maken van andere

internationaliseringsmogelijkheden in het onderwijs zoals uitgaande mobiliteit. Wij raden u aan deze overwegingen mee te nemen in de verdere uitwerking.

Wij adviseren om nader te onderzoeken hoe instellingen meer vorm kunnen geven aan het selectie- en toelatingsbeleid van internationale studenten. Zo willen de instellingen dat de landelijke aanmelddeadline die nu wettelijk is vastgelegd op 31 augustus wordt vervroegd naar 1 mei. Dit geldt voor alle studenten en bij eerste aanmeldingen maar ook bij herinschrijvingen en overstappers. De deadline is nu zo laat ingesteld dat het vaak onhaalbaar is om te voldoen aan allerlei andere procedures die moeten worden geregeld, zoals het aanvragen van de verblijfsvergunning voor de niet-EER-studenten maar ook voor het tijdig vinden van passende huisvesting. Verder kan gekeken worden naar wat de huidige wetgeving voorschrijft over het mogen vragen van een *handling fee* bij de aanmelding. Sommige instellingen werken hier al mee met als doel te voorkomen dat een kandidaat-student zich te gemakkelijk inschrijft voor meerdere opleidingen (de zogenoemde 'shoppers'). Er is behoefte aan meer verduidelijking over de toepassing van dit instrument om instroom goed te kunnen reguleren. Tot slot wordt er momenteel, naar aanleiding van de aangenomen motie van Tweede Kamerlid Tielen, gekeken naar het creëren van één centraal aanmeldloket voor internationale studenten. Wij ondersteunen dit initiatief, omdat er vanuit de instellingen behoefte is aan meer inzicht in het aanmeldproces van de internationale student. Ook maakt één centraal loket de studiegeschiedenis van de internationale student inzichtelijk. Dit helpt bij het bieden van passende studiebegeleiding.

Eigen bijdragen diplomawaardering

Dit wetsvoorstel beoogt dat hoger onderwijsinstellingen een eigen bijdrage mogen vragen van kandidaat-studenten voor de diplomawaardering. In de praktijk kan het voor de hoger onderwijsinstellingen lastig zijn dat zij moeten kunnen aantonen dat een diplomawaardering noodzakelijk is om deze eigen bijdrage te mogen heffen. Verder worden instellingen aangemoedigd om samen te werken en kennis te delen over de waarde van diploma's, maar wordt hier niet aan de bestaande netwerken van Nuffic gerefereerd. Ook wordt de rol van Nuffic niet volledig correct weergegeven op pagina 8 in de Memorie van Toelichting. De juiste weergave zou zijn: "Instellingen kunnen voor de diplomawaardering Nuffic inschakelen. Nuffic heeft een database met de diplomawaarderingen van diploma's van veelvoorkomende opleidingen. Ook heeft Nuffic 91 beschrijvingen van onderwijssystemen ontwikkeld, waarin kwalificaties met de Nederlandse tegenhanger worden vergeleken. De beschrijvingen worden elk jaar in aantal uitgebreid. Daarnaast geeft Nuffic desgevraagd een advies over de waarde van het betreffende diploma. Hierbij beschikt Nuffic over kennis over de waardering van diploma's wereldwijd". Verder kan het wetsvoorstel worden verduidelijkt door een onderscheid te maken tussen 'access' en 'admission'. Een diplomawaardering is namelijk een algemene bepaling van het niveau. Alvorens over te gaan tot

de feitelijke inschrijving moet een instelling nog nagaan of de student aan de toelatingseisen voldoet.

Relatie en harmonisatie met andere wet- en regelgeving

De WHW staat in relatie tot de Vreemdelingenwetgeving waar het gaat om het selecteren en toelaten van niet-EER-studenten. Voor een student die is toegelaten tot de opleiding, vraagt de hoger onderwijsinstelling als erkend referent een verblijfsvergunning met het doel 'studie' aan. De verschillende wet- en regelgeving, onderwijsrechtelijk en verblijfsrechtelijk, spreekt elkaar op bepaalde punten tegen. Hierdoor is verschil in interpretatie bij de Nederlandse hoger onderwijsinstellingen ontstaan. Ook verkleint het de ruimte van de instellingen om vorm te kunnen geven aan een selectie- en toelatingsbeleid van internationale studenten. Er is behoefte aan verduidelijking van deze wettelijke kaders. Dit is van belang om een gebalanceerde *international classroom* te kunnen creëren met gemotiveerde en bekwame internationale studenten.

Ook is harmonisatie met de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) gewenst met het oog op de toegankelijkheid van medezeggenschap onder internationale studenten, specifiek de niet-EER-studenten. Vertegenwoordiging van internationale studenten in medezeggenschap is van belang, juist bij het vormgeven van instellingsbeleid bijvoorbeeld op het gebied van internationalisering. Een gewogen afvaardiging van verschillende groepen uit de studentpopulatie kan inclusiviteit vergroten. Op dit moment vloeit uit de Wav voort dat niet-EER-studenten een tewerkstellingsvergunning (TWV) moeten hebben om deel te nemen aan medezeggenschap. Een mogelijke oplossing kan zijn om in artikel 1f van het Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen (BuWav) een extra vrijstelling op de TWV-eis toe te voegen voor deze groep.

Tot slot is de regelgeving met betrekking tot zorgverzekeringen dusdanig onduidelijk dat een internationale student vaak niet weet welke rechten en plichten er zijn. Dit geldt voor zowel EER- als niet-EER-studenten. Dit leidt in de praktijk tot allerlei problemen zoals studenten die onterecht een Nederlandse basiszorgverzekering hebben kunnen afsluiten bij een Nederlandse zorgverzekeraar, of juist niet wisten dat ze een Nederlandse basiszorgverzekering moesten afsluiten omdat zij onder de Wet langdurige zorg (Wlz) vallen. Door de complexiteit van de regelgeving is het voor de ontvangende instelling maatwerk om elke individuele internationale student van passend advies te voorzien.

Indien gewenst geeft Nuffic graag verdere toelichting op deze reactie.

